

УДК 339.74

Д.В. Салмінський, аспірант,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І КОНТРОЛЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. Статтю присвячено аналізу системи валютного регулювання і контролю в Україні на сучасному етапі та розробці теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

SUMMARY. The article is devoted the analysis of the system of the currency adjusting and control in Ukraine on the modern stage and development of theoretical principles and practical recommendations in relation to its perfection.

Регулювання валютних ринків займає провідне місце в економічній політиці держави. Залежно від мети регулювання валютних ринків може стимулювати або стримувати економічний розвиток у країні та відповідно впливати на стан окремих секторів, галузей і підприємств, а також на місце держави на світовому ринку. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі впливають на розвиток валютних відносин, та відповідним чином коригують валютну політику, що проводиться в державі.

Водночас, у сучасному світі значного розвитку набули інтеграційні процеси, спостерігається зростання рівня відкритості національних економік та їх взаємозалежності. Такі процеси підвищують роль валютного регулювання на національному та міжнародному рівні.

В економічній літературі існує чимало робіт, присвячених висвітленню окремих теоретичних і практичних питань регулювання валютних ринків. Проте питання розбудови системи валютного регулювання в Україні в умовах ринкової трансформації економіки, а також особливостей адаптації досвіду проведення відповідних реформ різними країнами потребують узагальнення та розвитку існуючих теоретичних і практичних підходів до питань валютного регулювання. Найвідомішими авторами цих досліджень є: Брайан Р.С., Браун С., Булатов А.С., Долан Е.Дж., Елайбер Р.З., Ікенгрін Б, Кемпбелл К.Д., Кемпбелл Р.Дж., Красавіна Л.М., Ліндерт П.Х., Ломакін В.К., Мейер Г.М., Менкью Н.Г., Пебро М., Платонова І.Н., Фрідмен М.

Вітчизняними економістами, в роботах яких висвітлюються питання валютного регулювання, є: Береславська О.І., Бураковський І.В., Важеєвська Т.А., Василенко Ю.В., Галь В.М., Гальчинський А.С., Гетьман В.П., Гребеник Н.І., Дробязко А.І., Єременко О.К., Кредісов А.І., Лук'яненко Д.Г., Луцишин З.О., Міщенко В.І., Михайличенко С.Ю., Науменкова С.В., Петрик О.І., Плотніков О.В., Пуховкіна М.Ф., Степаненко В.О., Суторміна В.М., Федосов В.М., Філіпенко А.С., Шаров О.М., Юрчишин В.В., Ющенко В.А.

Метою роботи є комплексний аналіз системи валютного регулювання і контролю в Україні на сучасному етапі та розробка теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

На сьогодні валютний ринок в Україні — це переважно міжбанківський ринок, адже саме в ході міжбанківських валютних операцій здійснюється основний обсяг угод з купівлі-продажу іноземних валют [10].

Важливим елементом валютної політики є валютне регулювання, тобто діяльність держави та уповноважених нею органів, спрямована на регламентацію міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій з валютними цінностями.

В основі валютного законодавства України лежить принцип обмеження використання іноземної валюти у господарському обігу держави. Відповідно до цивільного законодавства України іноземна валюта і валютні цінності належать до речей, обмежених у цивільному обороті, і для них встановлено особливі правила. Крім того, використання іноземної валюти у грошових зобов'язаннях також обмежене. Грошові зобов'язання повинні бути виражені і підлягати оплаті в українській валюті (гривнях). Вираження і оплата грошових зобов'язань в іноземній валюті дозволяються лише у випадках, встановлених законодавством України [3, с. 40].

До учасників валютного регулювання відносять: Національний банк України (НБУ) — головний орган валютного регулювання та контролю; уповноважені банки, які здійснюють фінансовий контроль за валютними операціями, що виконуються резидентами і нерезидентами на території України; Державну податкову адміністрацію України, яка здійснює фінансовий контроль за валютними операціями своїх клієнтів; яка здійснює контроль за додержанням поштових переказів та пересиланням валютних цінностей через митний кордон України; Державний митний комітет України, який стежить за додержанням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України.

Широко застосовуються в Україні валютні обмеження щодо руху капіталів. НБУ регламентує порядок вивезення, переказування і пересилання за межі України коштів у іноземній валюті. Ці операції крім випадків, обумовлених валютним законодавством України, потребують відповідної ліцензії НБУ. Також НБУ регламентує порядок надання і одержання резидентами кредитів у іноземній валюті, якщо їх терміни і суми перевищують встановлені законодавством межі, порядок розміщення валютних цінностей на рахунках і вкладах за межами України та порядок переміщення громадянами валюти через митний кордон України. Наявність таких валютних обмежень в Україні свідчить про існування проблем, пов'язаних із наповненням внутрішнього валютного ринку країни іноземною валютою, і має на меті недопущення відпливу капіталів за межі країни, що може негативно позначитися на сальдо платіжного балансу [6].

Що ж може дати нашій державі відкритість валютної системи? Просте відкриття свого валютного ринку навряд чи принесе багато вигод, адже як бачимо наш валютний ринок не в найкращому стані. Інакшою може бути ситуація в разі приєднання до сильного і стабільного валютного союзу. Потенційні економічні й політичні вигоди та витрати валютного союзу можна розподілити на п'ять аспектів:

- 1) вплив на ефективність і зростання економіки;
- 2) вплив на зайнятість;
- 3) вплив на стабільність цін;

4) вплив на державні фінанси;

5) зовнішньоекономічні або міжнародні наслідки.

Розглянемо коротко кожен із перелічених аспектів [1, с. 285].

Вплив на ефективність та зростання — запровадження єдиної валюти означає ліквідацію курсових коливань і відповідно втрат від пов'язаних з ними валютних ризиків. У зв'язку з цим зникає потреба страхування валютних ризиків, а також ліквідуються транзакційні витрати. У макроекономічному аспекті це стимулює додаткове залучення інвестицій у країну і забезпечує економічне зростання. На мікроекономічному рівні це означає зменшення внутрішньовиробничих витрат підприємств, надійність планування, поліпшення загальноекономічних умов для товарообміну для тих підприємств, що здійснюють торгівлю в межах спільного валютного простору. Завдяки усуненню кордонів між національними господарствами відбувається посилення конкуренції між підприємствами, що разом із спрощенням у порівнянні цін спричиняє появу широкої товарної пропозиції, що веде до зростання спільного добробуту країн — учасниць валютного союзу.

Вплив валютного союзу на зайнятість — відомо, що за умов існування курсової невизначеності інвестори під час оцінювання ефективності економічних проектів закладають у загальні витрати можливі фінансові втрати внаслідок коливань валютних курсів. Це зменшує кількість рентабельних проектів і відповідно кількість робочих місць. Проте, якщо розглядати дію цього фактора на прикладі Європейського валютного союзу, зазначимо, що для позитивного впливу євро на зайнятість у ЄВС мають зрости мобільність робочої сили та ефективність її використання. Але й у цьому разі проблема не буде вирішена без проведення структурних реформ ринків робочої сили з метою підвищення їх гнучкості та зменшення зарегульованості.

Вплив на стабільність цін — завдяки виваженій політиці наднаціональних органів регулювання висока стабільність цін робить можливим ефективніший розподіл і використання ресурсів і сприяє раціональній політиці в галузі доходів.

Вплив на державні фінанси — у цій сфері існують економічні переваги та політичні втрати. До економічних переваг належить економія процентних виплат при обслуговуванні боргів завдяки скороченню процентних надбавок за інфляційний та валютний ризики. До політичних належать втрата сеньйоражу, суворіші вимоги у валютному союзі до бюджетної дисципліни та координації бюджетної політики окремих країн [7].

Зовнішньоекономічні або міжнародні наслідки:

— нова валюта інтеграційного угруповання може зайняти на міжнародному валютному ринку більш вагомі і значущі позиції, ніж їх займали до того валюти окремих країн — учасниць інтеграційного угруповання. Зокрема, так сталося з валютою євро, яка склала альтернативу долару США та японській єні на світових валютних ринках.

Висновки. Національна валютна система є органічною частиною системи грошових відносин окремих держав. Її функціонування регулюється національним законодавством. На його основі встановлюється механізм взаємодії національних і світових валют, спосіб їх конвертованості, рейтинг і механізм регулювання валютних курсів, формування та використання міжнародної валютної

ліквідності, золотовалютного запасу, кредитних ресурсів тощо. До складу національних валютних систем сходять відповідні інфраструктурні ланки — банківські та кредитно-фінансові установи, біржі, спеціальні органи валютного контролю та інші державні і приватні інститути.

Література

1. Багрова І.В., Гетьман О.О., Власюк В.С. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. пос. / За ред. І.В. Багрової. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 384 с.
2. Бережной О.М. Відмивання грошей і «брудні» гроші як фактор ризику для національних і транснаціональних економік: український досвід // Парламентський контроль у сфері безпеки і оборони: Матеріали міжнародної конференції (Київ, 27-28 вересня 2002 р.) / НІПМБ, DCAF, С. 30—31.
3. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси. — К.: Знання-Прес, 2002.—311 с.
4. Бюлетень Національного банку України. — 2002. — № 12.
5. Кухарська Н.О., Харічков С.К. Міжнародна економічна діяльність України: Навчальний посібник. — Одисей, 2006. — 456 с.
6. Малащук Д.В. Вдосконалення системи валютного регулювання та контролю в контексті забезпечення валютної безпеки України // Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Економічна безпека України та виклики сьогодення» Ч. I — К.: УДУФМТ, 2010. — С. 226—229
7. Малащук Д.В. Правове регулювання діяльності валютного ринку в Україні // Матеріали засідання круглого столу: «Основні проблеми формування сучасного фінансового права» (березень 2010 р., м. Київ). С. 140—146.
8. Пирожков С.І., Сухоруков А.І., Григоренко О.Я. Фінансова політика в Україні та Російській Федерації: порівняння, досвід, проблеми: Монографія / За ред. А.І. Сухорукова. — К.: НІУРВ, 2000. — 148 с.
9. Сухоруков А.І. Сучасні проблеми фінансової безпеки України: Монографія. — К.: НІПМБ, 2005. — 140 с.
10. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Підручник. — К.: Знання, 2006. — 535 с.

Статтю подано до редакції 20.10.2012 р.

УДК: 331.556.4

А.В. Смалійчук, асистент,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ІМІГРАНТІВ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто проблему адаптації іммігрантів, визначено значення процесу адаптації іммігрантів у сфері управління міграційними процесами в Україні. Описано методи, за допомогою яких можливо практично впроваджувати програми інтеграції та адаптації іммігрантів.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: міграція, імміграція, адаптація іммігрантів, інтеграція іммігрантів, соціокультурна адаптація.